

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

МИНИСТЪР

ЗАПОВЕД

№ РД 09 - 449/16.03.2009 г.

На основание чл. 36, ал. 2 от Закона за професионалното образование и обучение, във връзка с чл. 42, ал. 1 и ал. 2 от Наредба № 3 от 15.04.2003 г. за системата на оценяване, при спазване изискванията на чл. 66, ал. 1 и ал. 2 от Административнопроцесуалния кодекс и във връзка с организирането и провеждането на държавните изпити за придобиване степен на професионална квалификация за професията

УТВЪРЖДАВАМ

Национална изпитна програма за провеждане на държавни изпити за придобиване на трета степен на професионална квалификация за професия код **345020 Фирмен мениджър**, специалност код **3450205 Мениджмънт в туризма** от професионално направление код **345 Стопанско управление и администрация**, от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение.

Контрол по изпълнението на заповедта възлагам на Кирчо Атанасов – заместник-министър.

ДАНИЕЛ ВЪЛЧЕВ
ЗАМЕСТИК МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ И
МИНИСТЪР НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

НАЦИОНАЛНА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

**ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ДЪРЖАВНИ ИЗПИТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ
НА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ**

	Код по СППО	Наименование
Професионално направление	345	СТОПАНСКО УПРАВЛЕНИЕ И АДМИНИСТРАЦИЯ
Професия	345020	ФИРМЕН МЕНИДЖЪР
Специалност	3450205	МЕНИДЖМЪНТ В ТУРИЗМА

Утвърдена със Заповед № РД 09 - 449/16.03.2009 г.

София, 2009 година

I. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И ЦЕЛ НА ИЗПИТНАТА ПРОГРАМА

Националната изпитна програма е предназначена за организиране и провеждане на държавните изпити по теория и по практика на професията и специалността за придобиване на **трета** степен на професионална квалификация по професията **345020 Фирмен мениджър**, специалност **3450205 Мениджмънт в туризма**, от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение.

Целта на настоящата национална изпитна програма е да определи единни критерии за оценка на професионалните компетентности на обучаваните, изискващи се за придобиване на **трета** степен на професионална квалификация по изучаваната специалност.

Националната изпитна програма е разработена във връзка с чл. 36 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО). До утвърждаване на ДОИ по професията и специалността настоящата Национална изпитна програма следва да се прилага само за системата на народната просвета.

Държавните изпити по теория и по практика на професията и специалността се провеждат в съответствие с изискванията на ЗПОО и Наредба № 3 от 15.04.2003 г. за системата на оценяване.

II. СЪДЪРЖАНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

Настоящата национална изпитна програма съдържа:

- 1. За държавния изпит по теория на професията и специалността:**
 - а. Изпитните теми с план-тезиса на учебното съдържание.
 - б. Критерии за оценяване.

- 2. За държавния изпит по практика на професията и специалността:**
 - а. Указания за съдържанието на индивидуалните практически задания.
 - б. Критерии за оценяване.

- 3. Система за оценяване**

- 4. Препоръчителна литература**

- 5. Приложения:**
 - а. Примерен изпитен билет за държавния изпит по теория на професията и специалността.
 - б. Примерно индивидуално практическо задание.

III. ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА

1. Изпитни теми с план-тезис на учебното съдържание
2. Критерии за оценяване

Изпитна тема № 1: Туристически продукт

План-тезис:

- Същност и особености на туристическия продукт.
- Видове туристически продукт.
- Търсене и предлагане в туризма.
- Природни и антропогенни ресурси.
- Цени и видове цени в туризма.
- Реклама на туристически продукт.
- Превод на текст, свързан с туристическия продукт, от български език на един от изучаваните чужди езици.

Примерна приложна задача/казус:

Новооткрит тризвезден хотел в планината се е ориентирал в предлагането на ски туризъм. Хотелът разполага със 120 места, ресторант, лоби бар, нощен бар и SPA център. Формулирайте най-успешната маркетингова стратегия за навлизането на продукта на пазара.

Дидактически материали:

Текст за превод (*предоставя се от училището*)

Критерии за оценяване на изпитна тема № 1	Максимален брой точки
1. Познава същността и особеностите на туристическия продукт.	5
2. Изброява видове туристически продукт.	5
3. Анализира търсенето и предлагането в туризма.	10
4. Обяснява видовете ресурси и влиянието им при формиране на туристическия продукт.	5
5. Анализира видовете цени и факторите на ценообразуване в туризма.	10
6. Познава и прилага основните принципи на реклама.	5
7. Прилага специфична терминология на чужд език.	10
8. Решава приложната задача/казуса.	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 2: Туристически предприятия

План-тезис:

- Видове дейности в туризма.
- Правни основи на туристическите предприятия.
- Видове туристически предприятия.
- Организационна структура на управление.
- Структура на персонала в туристическите предприятия.
- Превод на текст, свързан с туристическия продукт, от български език на един от изучаваните чужди езици.

Примерна приложна задача/казус:

Посочете кои фактори за избор на място са от значение за една туристическа агенция. Обосновете се.

Дидактически материали:

Текст за превод (*предоставя се от училището*)

Критерии за оценяване на изпитна тема № 2	Максимален брой точки
1. Посочва видовете дейности в туризма.	5
2. Познава правно-нормативни документи, регламентиращи дейността на туристическите предприятия.	5
3. Анализира видовете туристически предприятия.	15
4. Сравнява организационните структури на управление.	15
5. Познава структурата на персонала в туристическите предприятия.	5
6. Прилага специфична терминология на чужд език.	10
7. Решава приложната задача/казуса.	5
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 3: Инвенстиране и финансиране в туризма

План-тезис:

- Същност и видове инвестиции.
- Капитал и видове капитал.
- Инвестиционно планиране и вземане на решения.
- Кредит – характеристика, видове.
- Финансиране и кредитиране в туризма.
- Превод на текст, свързан с туристическия продукт, от български език на един от изучаваните чужди езици.

Примерна приложна задача/казус:

Какви източници за финансиране бихте използвали за създаване на малък семеен хотел.

Дидактически материали:

Текст за превод (*предоставя се от училището*)

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 3</i>	Максимален брой точки
1. Познава същността и видовете инвестиции.	5
2. Характеризира видовете капитал.	10
3. Анализира инвестиционната дейност и методите за вземане на решения при планиране.	10
4. Обяснява видовете кредит.	10
5. Финансиране и кредитиране в туризма.	10
6. Прилага специфична терминология на чужд език.	10
7. Решава приложната задача/казуса.	5
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 4: Цени и ценообразуване в туризма

План-тезис:

- Същност и функции на цените.
- Видове цени.
- Фактори на ценообразуване.
- Основни методи на ценообразуване.
- Психологически ценови трикове.
- Отбиви и отстъпки в туризма.
- Превод на текст, свързан с туристическия продукт, от български език на един от изучаваните чужди езици.

Примерна приложна задача/казус:

Представете в графичен вид равновесната цена в хотел “Бреза” въз основа на следните данни:

Търсенето от клиентите е:

При 40.00 лв. – 60 нощувки

При 30.00 лв. – 80 нощувки

Предлагането на хотела е:

При 40.00 лв. – 70 нощувки

При 30.00 лв. – 30 нощувки

Дидактически материали:

Текст за превод (предоставя се от училището)

Критерии за оценяване на изпитна тема № 4	Максимален брой точки
1. Познава същността и функциите на цените.	5
2. Изброява видовете цени.	5
3. Разпознава факторите на ценообразуване.	5
4. Анализира основните методи на ценообразуване.	10
5. Интерпретира психологическите ценови трикове.	10
6. Различава отбивите и отстъпките в туризма.	10
7. Прилага специфична терминология на чужд език.	10
8. Решава приложната задача/казуса.	5
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 5: Конкуренция на туристическия пазар

План-тезис:

- Пазарни структури.
- Конкуренция - същност, видове.
- Функции на конкуренцията.
- Конкурентоспособност на туристическите фирми – фактори.
- SWOT анализ.
- Превод на текст, свързан с туристическия продукт, от български език на един от изучаваните чужди езици.

Примерна приложна задача/казус:

Представете в табличен методите на конкурентна борба на нов и утвърден хотел при равни други условия.

Дидактически материали:

Текст за превод (*предоставя се от училището*)

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 5</i>	Максимален брой точки
1. Познава пазарните структури.	5
2. Описва видовете конкуренция.	5
3. Интерпретира функциите на конкуренцията.	10
4. Обобщава факторите за конкурентоспособност на туристическите фирми .	10
5. Съставя SWOT анализ.	10
6. Прилага специфична терминология на чужд език.	10
7. Решава приложната задача/казуса.	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 6: Персонал в туризма

План-тезис:

- Структура на персонала.
- Изисквания към персонала в туризма.
- Методи за подбор на персонала.
- Обучение и развитие на персонала.
- Функции на мениджъра на персонала в туризма.
- Превод на текст, свързан с туристическия продукт, от български език на един от изучаваните чужди езици.

Примерна приложна задача/казус:

В туристическа фирма “Слънчев лъч” досега е било обичайно работниците да се трудят седмично по 2 часа извънредно. Трябва да се прекрати извънредният труд, като се назначи нов персонал. Посочете интересите на работниците, на предприятието и обществото за осъществяване на кадровата реформа.

Дидактически материали:

Текст за превод (*предоставя се от училището*)

Критерии за оценяване на изпитна тема № 6	Максимален брой точки
1. Описва структурата на персонала.	5
2. Познава изискванията към персонала в туризма.	5
3. Сравнява методите за подбор на персонала.	10
4. Анализира обучението и развитието на персонала.	10
5. Прави изводи относно функциите на мениджъра на персонала в туризма.	10
6. Прилага специфична терминология на чужд език.	10
7. Решава приложната задача/казуса.	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 7: Управление на персонала

План-тезис:

- Стиллове на управление.
- Оценка на персонала – цели, процес, инструменти.
- Трудово-правни отношения.
- Трудово възнаграждение – системи.
- Мотивационна политика в туризма.
- Превод на текст, свързан с туристическия продукт, от български език на един от изучаваните чужди езици.

Примерна приложна задача/казус:

В туристическа агенция в град Варна работят две сътруднички на възраст между 25 и 28 г. и една служителка на 50 г., която изпълнява и ролята на офис-мениджър. По-младите служителки се занимават основно с продажба на самолетни билети, резервации за хотели, консултации и предлагане на услуги с пътуване в чужбина, уреждане на формалности и документи за студентски пътувания, предлагане на коли под наем и т.н. По-възрастната служителка се занимава с изготвянето на оферти и тяхната продажба – почивки, екскурзии, турове в България и чужбина. В нейно отсъствие или при наличието на много клиенти двете сътруднички също продават изготвените оферти.

Трудовите възнаграждения на двете млади служителки са съответно по 350 лева (с тенденция да станат 400 лв. след 1 г. стаж в агенцията), а офис-мениджърът 500 лв. (450 лв. до 1 г.) и всички работят с постоянен трудов договор, който обаче се подновява всяка година. Работното им време е нормирано – 8 часа на ден, но през лятото (юни, юли, август) то е удължено и включва ангажираност в събота.

Условията за работа в офиса, разположен в центъра на града, са изключително приятни. През деня за всички са осигурени кафе и минерална вода.

Туристическата агенция е собственост на фирма, която се занимава с туристическа, транспортна и търговска дейност – притежава хотел, осъществява туроператорска дейност и превоз на пътници от Варна до Балчик, Добрич, Албена, продава хранителни стоки и напитки на хотели, ресторанти, заведения в курортите Златни пясъци и Албена.

Въпрос:

Ако вие сте мениджър на офиса и искате вашите сътруднички да бъдат винаги усмихнати и внимателни с клиентите, да предлагат нови идеи, да проявяват инициативност, сами да търсят информация и да развиват своите познания (за дестинации, транспортни възможности), какво бихте направили?

Дидактически материали:

Текст за превод (*предоставя се от училището*)

Критерии за оценяване на изпитна тема № 7	Максимален брой точки
1. Различава стилите на управление.	5
2. Обосновава оценката на персонала – цели, процес, инструменти.	10
3. Характеризира трудово-правните отношения.	5
4. Сравнява системите за трудово възнаграждение.	10
5. Интерпретира мотивационната политика в туризма.	10
6. Прилага специфична терминология на чужд език.	10
7. Решава приложната задача/казуса.	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 8: Туристическо пътуване с обща цена

План-тезис:

- Туристически пакет с обща цена.
- Форми на туристическо пътуване с обща цена.
- Проектиране на основните параметри на туристическо пътуване с обща цена.
- Работен проект на туристическо пътуване и калкулиране на обща цена.
- Изготвяне и разпространение на програмата за туристическо пътуване.
- Форми на организация на продажбите на туристическите пътувания с обща цена.
- Превод на текст, свързан с туристическия продукт, от български език на един от изучаваните чужди езици.

Примерна приложна задача/казус:

Да се изчисли разходът на транспорт като част от себестойността на организираното туристическо пътуване с обща цена при:

- Екскурзия : Варна – Брюксел – Варна
- Наемна цена на самолета – 20 000 евро
- Самолет – модел ТУ- 154, брой седалки – 156
- Брой пътници – 110
- Планирана заетост – 70%

Дидактически материали:

Текст за превод (*предоставя се от училището*)

Критерии за оценяване на изпитна тема № 8	Максимален брой точки
1. Определя туристическия пакет с обща цена.	10
2. Разпознава форми на туристическо пътуване с обща цена.	5
3. Свързва проучването на търсенето, предлагането и конкуренцията.	5
4. Обосновава формирането на себестойността и планирането на печалбата.	5
5. Организира изготвянето и разпространението на програмата за туристическо пътуване.	10
6. Анализира формите на организация на продажбите на туристическите пътувания с обща цена.	10
7. Прилага специфична терминология на чужд език.	10
8. Решава приложната задача/казуса.	5
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 9: Транспорт в туризма

План-тезис:

- Значение на транспорта в туризма.
- Въздушен транспорт – технико-икономически особености.
- Воден транспорт – технико-икономически особености.
- Автомобилен транспорт – технико-икономически особености.
- Железопътен транспорт – технико-икономически особености.
- Перспективи за развитие на транспорта.
- Превод на текст, свързан с туристическия продукт, от български език на един от изучаваните чужди езици.

Примерна приложна задача/казус:

Направете сравнение в табличен вид между транспортните възможности при преминаване на Стара планина с влак и автобус.

<i>Вид транспорт</i>	<i>Предимства</i>	<i>Недостатъци</i>
<i>С влак</i>		
<i>С автобус</i>		

Дидактически материали:

Текст за превод (*предоставя се от училището*)

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 9</i>	Максимален брой точки
1. Разбира значението на транспорта в туризма.	5
2. Характеризира технико-икономическите особености на въздушния транспорт.	10
3. Характеризира технико-икономическите особености на водния транспорт.	10
4. Характеризира технико-икономическите особености на автомобилния транспорт.	10
5. Характеризира технико-икономическите особености на железопътния транспорт.	10
6. Прави изводи за перспективите за развитие на транспорта.	5
7. Прилага специфична терминология на чужд език.	5
8. Решава приложната задача/казуса.	5
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 10: Видове заведения за пребиваване

План-тезис:

- Класификация на заведенията за пребиваване в България.
- Условия и ред за определяне категорията на заведенията за пребиваване в България.
- Системи за безопасност в хотела.
- Канали и средства за реклама в хотелиерството.
- Превод на текст, свързан с туристическия продукт, от български език на един от изучаваните чужди езици.

Примерна приложна задача/казус:

Вие сте мениджър в Гранд Хотел - Пловдив. Какви системи за безопасност ще подберете за сигурността на вашите гости.

Дидактически материали:

Текст за превод (*предоставя се от училището*)

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 10</i>	Максимален брой точки
1. Познава класификацията на заведенията за пребиваване в България.	10
2. Посочва условията и реда за определяне категорията на заведенията за пребиваване в България.	10
3. Разпознава системите за безопасност в хотела.	10
4. Сравнява каналите и средствата за реклама в хотелиерството.	10
5. Прилага специфична терминология на чужд език.	10
6. Решава приложната задача/казуса.	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 11: Посрещане и настаняване на гостите в хотела

План-тезис:

- Правила за приемане на гости.
- Регистриране на гостите.
- Настаняване на гостите – индивидуални, организирани туристи, ВИП гости.
- Предоставяне на информация на гостите.
- Операции при изпращане на гостите.
- Превод на текст, свързан с туристическия продукт, от български език на един от изучаваните чужди езици.

Примерна приложна задача/казус:

Посочете основните реквизити, съдържащи се в резервационната бланка.

Дидактически материали:

Текст за превод (*предоставя се от училището*)

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 11</i>	Максимален брой точки
1. Познава правилата за приемане на гости.	5
2. Описва процедурата на регистриране на гостите.	10
3. Разграничава процедурите при настаняване на гости – индивидуални, организирани туристи, ВИП гости.	10
4. Диференцира подходите при предоставяне на информация на гостите.	10
5. Операции при изпращане на гостите.	10
6. Прилага специфична терминология на чужд език.	10
7. Решава приложната задача/казуса.	5
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 12: Комуникации в управлението

План-тезис:

- Умението да говорим, слушаме и да се владеем.
- Невербални комуникации – същност, принципи, техники.
- Междукултурни бизнес комуникации.
- Психологически особености на гостите.
- Водене на преговори – етапи, методи, тактики.
- Кореспонденция чрез информационни и комуникационни технологии.
- Превод на текст, свързан с туристическия продукт, от български език на един от изучаваните чужди езици.

Примерна приложна задача/казус:

Изговете потвърдително писмо до клиент за направена резервация.

Дидактически материали:

Текст за превод (*предоставя се от училището*)

Критерии за оценяване на изпитна тема № 12	Максимален брой точки
1. Формулира умението да говорим, слушаме и да се владеем.	5
2. Посочва същността, принципите, техниките на невербалните комуникации.	5
3. Сравнява междукултурни бизнес комуникации.	5
4. Обобщава психологическите особености на гостите.	10
5. Описва етапите, методите, тактиките при водене на преговори.	10
6. Прилага кореспонденцията чрез информационни и комуникационни технологии.	10
7. Прилага специфична терминология на чужд език.	10
8. Решава приложната задача/казуса.	5
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 13: Организация на сектор „Храна и напитки”

План-тезис:

- Същност и видове организационно-управленски структури.
- Функции на мениджър “Храна и напитки”.
- Видове заведения за хранене и развлечения във висококатегорийни хотели.
- Основни звена за производство и реализация на храни и напитки.
- Съвременни форми на обслужване в ресторантьорството и хотелиерството.
- Превод на текст, свързан с туристическия продукт, от български език на един от изучаваните чужди езици.

Примерна приложна задача/казус:

Сравнете в табличен вид обслужването на гости в:

МЯСТО НА ОБСЛУЖВАНЕ	ПРИЛИКИ	РАЗЛИКИ
<i>Сервиране на храни и напитки в ресторант</i>		
<i>Сервиране на храни и напитки в хотелска стая</i>		

Дидактически материали: Текст за превод (*предоставя се от училището*)

Критерии за оценяване на изпитна тема № 13	Максимален брой точки
1. Разграничава видовете организационно-управленски структури.	5
2. Обяснява функциите на мениджър „Храна и напитки”.	10
3. Изброява видовете заведения за хранене и развлечения във висококатегорийни хотели.	5
4. Характеризира основните звена за производство и реализация на храни и напитки.	10
5. Интерпретира съвременните форми на обслужване в ресторантьорството и хотелиерството.	10
6. Прилага специфична терминология на чужд език.	10
7. Решава приложната задача/казуса.	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 14: Туристическо бюро

План-тезис:

- Роля и значение на туристическите бюра в туризма.
- Разлика в дейността на туроператора и туристическия агент.
- Видове туристически фирми.
- Организационно-управленска структура на туристическото бюро.
- Офис и обзавеждане на туристическото бюро.
- Персонал в туристическото бюро.
- Превод на текст, свързан с туристическия продукт, от български език на един от изучаваните чужди езици.

Примерна приложна задача/казус:

Решавате да учредите туристическо бюро с персонал от 5 човека. Каква организационна структура на управлението ще изберете. Обосновайте се.

Дидактически материали:

Текст за превод (*предоставя се от училището*)

Критерии за оценяване на изпитна тема № 14	Максимален брой точки
1. Обосновава ролята и значението на туристическите бюра в туризма.	5
2. Сравнява дейността на туроператора и туристическия агент.	10
3. Разпознава видовете туристически фирми.	5
4. Познава организационно-управленската структура на туристическото бюро.	10
5. Характеризира офиса и обзавеждането на туристическото бюро.	5
6. Описва персонала в туристическото бюро.	5
7. Прилага специфична терминология на чужд език.	10
8. Решава приложната задача/казуса.	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 15: Управление на туристическото предприятие

План-тезис:

- Правни основи на туристическите предприятия.
- Същност и цели на мениджмънта.
- Стил и методи на управление.
- Методи за вземане на управленски решения.
- Контрол – принципи, техники.
- Превод на текст, свързан с туристическия продукт, от български език на един от изучаваните чужди езици.

Примерна приложна задача/казус:

Сравнете контролните дейности на посочените длъжностни лица в табличен вид.

КОНТРОЛ ОТ ГЛЕДНА ТОЧКА НА ПЕРСОНАЛА	КОНТРОЛ ОТ ГЛЕДНА ТОЧКА НА РЪКОВОДИТЕЛЯ
СЕРВИТЬОР	УПРАВИТЕЛ НА РЕСТОРАНТ
АДМИНИСТРАТОР	УПРАВИТЕЛ НА ХОТЕЛ

Дидактически материали:

Текст за превод (*предоставя се от училището*)

Критерии за оценяване на изпитна тема № 15	Максимален брой точки
1. Познава правните основи на туристическите предприятия.	5
2. Характеризира същността и целите на мениджмънта.	5
3. Сравнява стиловете и методите на управление.	10
4. Избира методи за вземане на управленски решения.	10
5. Обяснява принципите и техниките на контрол.	10
6. Прилага специфична терминология на чужд език.	10
7. Решава приложната задача/казуса.	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 16: Управленски стратегии

План-тезис:

- Планиране – същност, видове.
- Стратегическо планиране.
- Оперативно планиране.
- Техники на планиране и вземане на решения.
- Маркетингови стратегии.
- Инструменти на комуникационната политика.
- Превод на текст, свързан с туристическия продукт, от български език на един от изучаваните чужди езици.

Примерна приложна задача/казус:

Приемете, че сте туристическа агенция, която в момента предлага преди всичко далечни самолетни пътувания. Искате да изготвите стратегически анализ на средата. Намерете поне един фактор измежду посочените по долу, който би бил решаващ за дългосрочното ви планиране, и се аргументирайте.

- *Законодателство*
- *Развитие на техниката*
- *Общо икономическо развитие*
- *Промяна в потребностите на клиентите*
- *Конкуренция*

Дидактически материали:

Текст за превод (*предоставя се от училището*)

Критерии за оценяване на изпитна тема № 16	Максимален брой точки
1. Посочва същността и видовете планиране.	5
2. Обяснява стратегическото планиране.	5
3. Обяснява оперативното планиране.	5
4. Сравнява техники на планиране и вземане на решения.	10
5. Прилага инструменти на комуникационната политика.	10
6. Изброява маркетинговите стратегии.	5
7. Прилага специфична терминология на чужд език.	10
8. Решава приложната задача/казуса	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 17: Маркетингови проучвания

План-тезис:

- Същност, роля и значение на маркетинговите проучвания.
- Съдържание на маркетинговите проучвания.
- Маркетингова информационна система.
- Методи на маркетинговите проучвания.
- Превод на текст, свързан с туристическия продукт, от български език на един от изучаваните чужди езици.

Примерна приложна задача/казус:

Съставете анкета с десет въпроса за проучване на потребителското търсене на SPA хотел четири звезди.

Дидактически материали:

Текст за превод (*предоставя се от училището*)

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 17</i>	Максимален брой точки
1. Обяснява същността, ролята и значението на маркетинговите проучвания.	10
2. Интерпретира съдържанието на маркетинговите проучвания.	10
3. Посочва маркетинговата информационна система.	10
4. Сравнява методите на маркетинговите проучвания.	10
5. Прилага специфична терминология на чужд език.	10
6. Решава приложната задача/казуса.	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 18: Маркетингов микс

План-тезис:

- Продуктова политика в туризма.
- Ценова политика в туризма.
- Дистрибуционна политика в туризма.
- Комуникационна политика в туризма.
- Превод на текст, свързан с туристическия продукт, от български език на един от изучаваните чужди езици.

Примерна приложна задача/казус:

Какъв канал за реализация бихте избрали, за да продадете вашия туристически продукт в чужбина (Германия), ако сте собственик на хотел?

Дидактически материали:

Текст за превод (*предоставя се от училището*)

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 18</i>	Максимален брой точки
1. Обосновава продуктовата политика в туризма.	10
2. Характеризира ценовата политика в туризма.	10
3. Характеризира дистрибуционната политика в туризма.	10
4. Характеризира комуникационната политика в туризма.	10
5. Прилага специфична терминология на чужд език.	10
6. Решава приложната задача/казуса.	10
Общ брой точки	60

Комисията по оценяване на изпита по теория на професията и специалността, назначена със заповед на директора на училището/ръководителя на обучаващата институция, определя за всеки критерий конкретни показатели, чрез които да се диференцира конкретният брой присъдени точки.

IV. ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА

1. Указания за съдържанието на индивидуалните практически задания

Чрез държавния изпит по практика на професията и специалността се проверяват и оценяват професионалните умения и компетенции на обучаваните, отговарящи на **трета** степен на професионална квалификация.

Изпитът по практика на професията и специалността се състои в разработване и защита на бизнес проект.

Индивидуалното изпитно задание съдържа пълното наименование на училището/обучаващата институция, празни редове за попълване имената на обучавания, квалификационната форма, дата, начало и край на изпита, темата на индивидуалното практическо задание и критерии за оценяване.

Темите на индивидуалните практически задания се изготвят от комисията за провеждане и оценяване на изпита по практика на професията и специалността в училището/обучаващата институция/. Броят на изготвените задания трябва да бъде поне с един повече от броя на явяващите се в деня на изпита.

Всеки обучаван изтегля индивидуалното си практическо задание, в което веднага саморъчно написва трите си имена.

Бизнес проектът включва:

I. Резюме:

1. Мисия.
2. Цели.
3. Представяне на предприятието.

II. Маркетингово проучване:

1. Анализ на обкръжаващата среда.
2. Проучване.
3. Разработване на маркетингова стратегия.

III. Организация на дейността:

1. Избор на правна форма и място.
2. Организация на структурата.
3. Организация на дейността.

IV. Финансов план:

1. Разходи.
2. Приходи.
3. Икономически анализ.

V. Приложения.

2. Критерии за оценяване

Комисията за провеждане и оценяване на изпита по практика на професията и специалността, назначена със заповед на директора на училището/ръководителя обучаващата институция, разработва за всяко индивидуално практическо задание показатели по критериите, определени в таблицата.

Могат да се използват следните примерни критерии:

<i>№</i>	<i>КРИТЕРИИ</i>	<i>ПОКАЗАТЕЛИ</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1.	Представяне на бизнес проекта на хартиен носител	- техническо оформление съдържание и техническа характеристика спазени изисквания за съдържание на бизнес-плана; - използване на нагледни средства.	10
2.	Маркетингова част	- анализира макро- и микрообкръжаващата среда; - прилага SWOT-анализ; - провежда маркетингово проучване; - познава основните маркетингови елементи; - прилага маркетинговия инструментариум; - избор на подходяща маркетингова стратегия.	20
3.	Представяне на организацията на дейността	- изгражда управленска структура; - създава оптимална организация на дейността; - оптимален избор на ресурси.	10
4.	Разработена финансова част	умее да прогнозира приходи и разходи; - анализира финансовото състояние на предприятието; - прави изводи за дейността и проектира тенденции за развитие на предприятието.	15
5.	Умение за презентиране	- вербално представяне; - невербално представяне.	5
6.	Спазване на правилата за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда	- правилно избира и прилага безопасни технически средства; - разпознава опасни ситуации, които биха могли да възникнат в процеса на работа и спазва предписания за предотвратяването им.	да/не

V. СИСТЕМА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Системата за оценяване е точкова. Максималният брой точки за всяка изпитна тема или за всяко изпитно задание е 60. Неправилният отговор се оценява с 0 точки. Непълният отговор се оценява с част от точките за верен и пълен отговор.

Преминаването от точки в цифрова оценка съгласно чл. 7, ал. 4 от Наредба № 3 от 2003 г. за системата на оценяване се извършва по следната формула:

Цифрова оценка = общият брой точки от всички критерии : 10

Получената цифрова оценка се изчислява с точност до 0,01.

Оценяването на писмените работи от държавния изпит по теория е в съответствие с чл. 46 от Наредба № 3 от 2003 г. за системата на оценяване.

Изпълнението на практическото задание от държавния изпит по практика се оценява в съответствие с чл. 48 от Наредба № 3 от 2003 г. за системата на оценяване.

VI. ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Узунова, М., Евтимова, Н., Данчева, Т. Маркетинг в туризма. ИК Дионис, 2006.
2. Дачева, С., Борисова-Господинова, Ел., Ичева, М., Колева, Сн. Хотелиерство. ИК Дионис, 2007.
3. Нешков, М. Пътнически агенции и транспорт в туризма. Варна, Наука и икономика Икономически университет.
4. Дончев, Д., Лалева, Ц. Икономика на предприятието, Мартилен, 2006.
5. Шнайдер, В., Шванкхардт, К. Икономика на предприятието, Тилия.
6. Бояджијева, Е., Линдер, Й. Икономика на предприятието, Дионис.
7. Воденска, М. Основи на туризма, Матком.

VII. АВТОРСКИ КОЛЕКТИВ

1. инж. Мариана Маджирова – Професионална гимназия по туризъм “Проф. д-р Асен Златаров”, гр. Пловдив
2. Мария Плачкова - Професионална гимназия по туризъм “Проф. д-р Асен Златаров”, гр. Пловдив
3. инж. Стефка Кацарова - Професионална гимназия по туризъм “Проф. д-р Асен Златаров”, гр. Пловдив

.....
(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

**ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА
ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА
КВАЛИФИКАЦИЯ**

**по професията код 345020 Фирмен мениджър
специалност код 3450205 Мениджмънт в туризма**

Изпитен билет № 1

Изпитна тема: Туристически продукт

(изписва се точното наименование на темата)

План-тезис:

- Същност и особености на туристическия продукт
- Видове туристически продукт
- Търсене и предлагане в туризма
- Природни и антропогенни ресурси
- Цени и видове цени в туризма
- Реклама на туристически продукт

Приложна задача:

Новооткрит тризвезден хотел в планината се е ориентирал в предлагането на ски туризъм. Хотелът разполага със 120 места, ресторант, лоби бар, нощен бар и SPA център. Формулирайте най-успешната маркетингова стратегия за навлизането на продукта на пазара.

Описание на дидактическите материали:

Председател на изпитната комисия:

(име, фамилия)

(подпис)

Директор/Ръководител на обучаващата институция:

(име, фамилия)

(подпис)

(печат на училището/обучаващата институция)

б) Примерно индивидуално практическо задание

.....
(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

**ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА
ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКА**

**по професията код 345020 Фирмен мениджър
специалността код 3450205 Мениджмънт в туризма**

Индивидуално практическо задание №.....

На ученика/обучавания

(трите имена на ученика/обучавания)

отклас/курс,

Дата на възлагане на индивидуалното практическо задание:.....

Дата на изпита:

1. Да се разработи, презентира и защити проект на тема:

Бизнес проект на планински хотел три звезди

(вписва се темата на изпитното задание)

2. Указания (инструкции/изисквания) за изпълнение на практическото задание:

.....
.....
.....

УЧЕНИК/ОБУЧАВАН:
(име, фамилия) (подпис)

Председател на изпитната комисия:.....
(име, фамилия) (подпис)

Директор/Ръководител на обучаващата институция:.....
(име, фамилия) (подпис)
(печат на училището/обучаващата институция)